

Рашко В. Јовановић

Процвај Булеварског театра у Београду – већина представља за брз заборав

Београд има више општинских културних центара, који се управо тако и називају уколико се не зову установама културе. Сви они имају једну или две, па и више дворана на чијим сценама се изводе позоришне представе. Истине за вољу, једна и можда најлепша од њих, првобитно названа *Сцара Палилула* недавно је „унапређена” у биоскоп што свакако представља парадокс своје врсте, баш као што је невероватна и судбина дворана негдашњих београдских биоскопа. Но, без обзира што се то питање неминовно намеће, чини нам се много важнијим један други проблем, а то је начин на који се користе дворане постојећих културних центара или установа културе. Заправо то је питање какав је репертоар који се на њиховим сценама приказује, као и како, када и колико се тај репертоар изводи. Дабоме, у контексту свих наведених питања потребно је упитати се и како је и

зашто дворана *Сцара Палилула*, пошто је названа *Владо Дивљан*, претворена у биоскоп!

Када је реч о репертоару сцена центара културе његова основна карактеристика свакако је – разноврсност, како тематска, тако и жанровска. У току само једне седмице можете у *Културном центру Чукарица* гледати представе *Улица црвених фењера*, *Свлачење* и *Време жена*. Пошто то одгледате неће бити на одмет да скокнете до Немањине бр. 28 и на сцени *Академије 28* видите представе *Најлуђа ноћ* и *Школа за љубавнике*. Истине за вољу на тој сцени можете, ако вас срећа послужи, гледати још и представе *Удај се мушки*, *Ко је овде идиот*, *Пластика*, *Школа за љубавнике*, *Злајни ланчић од бижујерије*, *Хоћ лајн* и, као изненађење, појавиће се *Стеријин Кир Јања*. Исте седмице у *Културном центру Чукарица* изводе се представе *Улица црвених фењера* и *Не*

дирају моју жену, док се на *Сцени за младе* тога Центра приказује *Лајање на звезде*, које можете у априлу гледати и на сцени *Академије 28*. Током марта на сцену *Културног центара Чукарица* долетео је са позорнице *Нове сцене Звездара-Шешира* популарни комад *Боинџ боинџ*, док се на *Вечерњој сцени* приказује представа *Кнез Лазар и кнегиња Милица* (у еџским народним џесмама) и *Трамвај звани жеља*. Недавно је, међутим, као изненађење на тој сцени приказана и представа *Црни хумор овоџ и оноџ свеџа* према тексту Момчила Настасијевића. Ево још неколико наслова са репертоара *Вечерње сцене Културног центара Чукарица*: *Он, она и ја*, *Најлуђа ноћ*, *Чорба од канаринца* и др. Такође на истој сцени приказани су наслови: *Само да џи кажем колико џе волим*, *Време жена* и *Плавуше нас џуше*. Тих дана у *Устјанови културу Вук Стефановић Караџић*, на сцени *Кулџи* приказују се представе: *Од А до ДА*, *Брак у стјвари љубав* и *Одлазни џерминал*, а на сцени у *Трамвају на линији бр. 6* путници су могли гледати *Трамвај звани самоћа*. На сцени *Кулџи* премијерно је приказан и комад Ивана Вирипајева *Илузије*. Већина наведених дела, мање или више, имају комичну радњу, а у неколико случајева ти комади били су основе за познате филмове. Такође, правило је да дела која се изводе као само-

стални пројекти имају мали број лица, тако да се представе лако могу приказивати и ван Београда, нарочито у оним местима у којима не постоји стални позоришни ансамбли.

С обзиром на потребу да представе буду мобилне, јер треба да гостују на више позоришних сцена у Београду, као и у унутрашњости, о неким озбиљнијим сценографским решењима не може бити говора. Слично је и са костимографијом с обзиром да је у питању савремено одевање. Када се овај репертоар сагледа у целини могућно је закључити да је искључиво забаван и намењен гледаоцима који у позоришту првенствено желе да се разоноде те се може разумети што ове представе по неком неписаном правилу регуларна позоришна критика у медијима прати тек с вренена на време. Међутим, то скоро да и не утиче на рецепцију ових представа код публике. Како се оне много не пропагирају, ако изузмемо понеке изазовне наслове, може се рећи да их пропагирају сами гледаоци међу својим пријатељима и познаницима. За разлику од париских булеварских позоришта, у којима се један комад у једној дворани игра свакодневно све док за њега има интересовања (с тим што то може потрајати годину и више дана), на нашим сценама екипа која изводи један наслов не наступа свакодневно, нити је веза-

на за једну позорницу. Може бити и везана уговором за једну позорницу, и то ону на којој је извела премијеру, али не трајно, што ће рећи да ће та трупа наступати и на другим сценама. Већина од представа овде набројаних играна је већ на некој другој позорници, поједине су се изводиле у *Звездаратеатру* или на некој другој сцени, што ће бити случај и убудуће: приказиваће се у некој другој дворани у Београду, или пак у унутрашњости земље. Треба имати у виду да смо овим прегледом репертоара обухватили само неколико београдских центара културе. Како тих институција има више, можемо рећи да и на њиховим позорницама гостују представе на које смо указали, али наравно да има и других сценских реализација које овом приликом не наводимо.

Све овде поменуће представе изводе екипе углавном млађих глумаца које се формирају око пројекта на основу редитељскога избора. Представе потписују редитељи и њихова имена обично се наводе иза наслова дела, док се имена писаца текстова често изостављају што је недопустиво. Продуценти су ретко културни центри, већ су то најчешће самосталне групе које се окупљају око пројекта. Наравно, све се то мења од случаја до случаја, али према устаљеној схеми судбина тако припремљеног пројекта у највећем броју случајева првенствено

зависи од продаје улазница: уколико влада велико занимање посетилаца за одређени наслов, тај ће се чешће изводити. Уопштено посматрајући, и поред могућних тренутних успеха, већину тих представа редовно чека брз заборав.

Овде смо навели представе што се ове сезоне приказују у *Културном центру Чукарица*, на сцени *Академије 28* и у *Устианови културе Вук Стефановић Караџић* у Београду. Наравно, како смо већ указали, у Београду има још културних центара, постоје позоришне дворане у *Дому омладине* и *Дому синдикала*, делују *Студентски културни центар*, *Дом културе Студентски град*, *Студентски културни центар Нови Београд*, *Културни центар Раковица* и др. али се у њима ретко приређују гостујуће позоришне представе, нити пак имају властиту позоришну продукцију, што је свакако штета.

У ситуацији када је, хтели то или не, позоришни живот у Београду у рецесији што се не огледа само у знатно смањеном броју премијера на сценама позориштима која су на буџету Града, него, што може изгледати апсурдно, на повећаном бројем представа које изводе самосталне трупе на позорницама већине центара и установа културе. Ипак, у условима постојања недовољног броја од државе дотираних позоришта, уз мали број приватних позоришта и ад хок

формираних трупа око једног пројекта, неможе се рећи да наш главни град има богату театарску понуду. Главни разлог свакако је мали број сталних позоришних институција, које финансира држава (Република или Град). Довољно је упоредити број сталних позоришта у престоницама суседних земаља (Будимпешта, Букурешт, Софија) и уверити се да Београд знатно заостаје за тим градовима. То заостајање је још изразитије ако се узме у обзир да у нас има мало специјализованих позоришта. Већина београдских драмских позоришта је општег типа, заправо сви престонички драмски театри играју – све. У тој групи су *Драма Народног позоришта*, *Југословенско драмско позориште*, *Београдско драмско позориште*, *Позориште Аишеље 212*, *Звездара-театар* па и *Бишеф-театар*. Међутим, евидентно је да недостаје једно позориште које би приказивало искључиво домаћу драму – почев од класичне па до савремене. Такође, Београду је потребно једно позориште које би изводило само комедије. Поред тога, немамо једно или два хумористичка позоришта ревијалног типа. Још почетком прошлога века у Београду је успешно деловао *Бранин орфеум*, да би и у раздобљу између два светска рата Брана Цветковић наставио са приказивањем веселих програма. Данас је евидентно да недостаје једно такво

ауторско хумористичко позориште. Много се говори о кабаретским представама, па је чак и основан у Земуну *Театар Carte Blanche*, који приређује и такве представе у негдашњој дворани *Позоришта луџака „Пинокио“*, које се преселило у просторије бившег биоскопа *Југославија* у Новом Београду. Ипак, у суштини, немамо праве кабаретске програме.

Специјализовано је неколико позоришта чији су програми намењени деци – *Дечије позориште „Бошко Буха“*, *Мало позориште „Душко Радовић“*, *Позориште Пуж*, *Позориште луџака „Пинокио“* и *Пан театар*. Већина дечијих позоришта има вечерње сцене на којима се изводе и представе намењене одраслој публици. *Позориште на Теразијама*, које је некад изводило комедије (зато се извесно време и звало *Београдска комедија*) сада је театар који углавном приказује мјузикле. Приватно позориште *Мадленанум* у Земуну, које приказује драме, мјузикле, опере и плесне представе, значајан је чинилац у савременом позоришном животу главнога града првенствено због проверене репертоарске политике. И позориште *Славија*, које у овој сезони, зачудо, изводи све више монодрамских представа, приказало је београдској публици неколико Нушићевих неизвођених или ретко приказиваних драмских текстова, што је са-

мо увећало атрактивност репертоара тога театра.

Међутим, обиље наслова приказаних представа ипак не потврђује да је позоришни живот Београда изузетно богат и занимљив. С обзиром на уметничку ефемерност знатног дела приказиваног репертоара, особито оног у извођењу самосталних трупа окупљених око једног пројекта, морамо поновити да су то представе осуђене на брз заборав. Не остаје нам ништа друго до да и даље очекујемо појаву нових уметничких иницијатива, које би једино могле да наше позоришне хоризонте прошире и издигну на висине достојне

пажње и интересовања већине гледалаца. Због тога би било неопходно да све установе културе у Београду координирају своју делатност, нарочито када је реч о програмској односно репертоарској политици, уколико имају и властиту продукцију. Дабоме, за то су потребни нови прегаоци, талентовани уметници, као и театарски зналци и драматурзи, спремни да спрегом знања и умења освоје нове просторе. Уосталом, зар нас историја позоришта не учи да су кризне ситуације у позоришту увек утицале да се оно као феникс поново рађа и креће новим, неочекиваним путевима?

